

Т.П. Добрунік, канд. екон. наук, доцент
Одеський національний економічний університет

ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: НАЦІОНАЛЬНІ РЕАЛІЇ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

В статті проаналізовано зміни, що відбулися в системі оподаткування сільськогосподарських підприємств України. Дано оцінку сучасної системи оподаткування підприємств аграрного сектора економіки в Україні та окремих європейських країнах. Визначено проблеми в оподаткуванні виробників аграрної сфери та недоліки податкових новацій у сільському господарстві. Проведено дослідження щодо впливу податкового навантаження на тенденції економічного розвитку аграрного сектору економіки. Запропоновано напрямки розвитку системи оподаткування аграрних товаровиробників з позиції адаптації світового досвіду до національних умов господарювання.

Ключові слова: *сільськогосподарські підприємства, спрощена система оподаткування, податок на додану вартість, єдиний податок, податкове навантаження.*

Постановка проблеми. Стратегічний напрям розвитку ринкової економіки України та перетворення агропродовольчого комплексу на високоефективний, конкурентоспроможний сектор економіки держави, здатний інтегрувати у світовий ринок, вимагає пріоритетного вирішення економічною наукою та практикою господарювання комплексу проблем, пов'язаних з ефективним розвитком підприємницьких структур агробізнесу, серед яких вагоме місце посідають питання створення для виробників галузі сприятливих податкових умов. Ефективне ведення агробізнесу можливе лише за умови стабільності та прогнозованості податкового законодавства, що забезпечує оптимальне податкове навантаження з урахуванням міжнародного досвіду. Тому актуалізується проблема забезпечення ефективного розвитку суб'єктів підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки на основі реструктуризації державної підтримки агропідприємств у сфері оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням особливостей оподаткування діяльності сільськогосподарських

підприємств в умовах трансформаційних змін податкового законодавства присвячені праці таких науковців, як Дем'яненко М.Я., Лупенко О.Ю., Тулуш Л.Д, Сідоренко Р.В., Біла Л.М., Соколенко Л.Ф. та інших. Однак динамічні зміни в податковому законодавстві, в тому числі з питань оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, крізь призму їх впливу на тенденції розвитку аграрного сектору економіки, вимагають нових досліджень для обґрунтування вибору системи оподаткування суб'єктів агробізнесу з урахуванням міжнародного досвіду.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є проведення аналізу існуючих систем оподаткування діяльності сільськогосподарських підприємств та обґрунтування напрямів реформування системи оподаткування для аграріїв в умовах завершення дії спеціальних податкових режимів з урахуванням міжнародного досвіду.

Виклад основного матеріалу досліджень. У процесі трансформаційних змін вітчизняної аграрної економіки більшість сільськогосподарських підприємств опинились у критичному стані через недосконалість системи організаційно-економічних та фінансово-кредитних механізмів господарювання. В умовах активізації ринкового середовища стратегічний розвиток аграрного сектору економіки проявляється не тільки у прямій державній фінансовій підтримці сільськогосподарських товаровиробників, але й в особливих умовах оподаткування. Адже ефективне ведення агробізнесу можливе лише за умови стабільності та прогнозованості податкового законодавства, що забезпечує можливість оптимального податкового навантаження.

При опрацюванні напрямів реформування системи оподаткування сільськогосподарської діяльності необхідно враховувати значення аграрної галузі для економіки України. Насамперед варто зважати на постійно зростаючу частку сільського господарства у загальній валовій доданій вартості (ВДВ). Частка валової доданої вартості сільського господарства у загальних її обсягах в останні роки суттєво зростає. Якщо у 2010–2012 рр. вона коливалась у межах 8,4–9,0 %, то у 2013 р. збільшилася до майже 10, у 2014-му – 11,7 %, у 2015-му – 14,2 %, у 2016 р. за попередніми даними очікується на рівні 13,7 % [1, с. 26].

До впровадження податкових трансформацій непряма підтримка розвитку аграрного сектору економіки шляхом застосування спеціального податкового інструментарію здійснювалася за рахунок:

- спеціального режиму оподаткування доходів від сільськогосподарської діяльності – до 2015 р. ФСП, з 2015 р. єдиного податку (ЄП) четвертої групи;

- спеціального режиму справляння ПДВ у сфері сільського господарства, що передбачає залишення ПДВ-зобов'язань, належних бюджету, в розпорядженні сільгоспідприємств, унаслідок чого зростає їх фінансова забезпеченість;

- спеціального режиму сплати ПДВ переробними підприємствами, що передбачає виплату останніми дотацій за рахунок сум ПДВ, належних бюджету, постачальникам м'ясної та молочної сировини (діяв до 2015 р.);

- спеціального порядку оподаткування доходів від реалізації сільгосппродукції (включаючи продукцію первинної переробки) особистими селянськими господарствами, вирощеної на власних ділянках, розмір яких не перевищує визначені Земельним кодексом України розміри;

- інших галузевих податкових пільг, зокрема звільнення від сплати земельного податку власників земельних часток (паїв) за умови передачі їх в оренду платникам єдиного податку четвертої групи;

4) звільнення від оподаткування ПДВ операцій з постачання зернових культур (крім першого їх постачання сільгоспідприємствами – виробниками та підприємствами, які безпосередньо придбали такі зернові у сільгоспідприємств – виробників) [2, с. 10].

З 1 січня 2015 р. вступила в дію нова податкова реформа, яка відобразила свій вплив в тому числі і на аграрний сектор України. Для сільського господарства замість фіксованого сільськогосподарського податку запроваджено єдиний податок для платників четвертої групи.

Згідно чинного законодавства, а саме Податкового Кодексу України [3] українські сільськогосподарські підприємства мають право обрати одну з двох можливих систем оподаткування своєї діяльності:

- загальна система оподаткування (сплата податку на прибуток);
- спрощена система оподаткування (сплата єдиного податку четвертої групи).

Одним із основних податків як у загальній так і спрощеній системі оподаткування для сільськогосподарського підприємства виступає податок на додану вартість (ПДВ).

Податок на додану вартість відносно аграрної галузі слугував головним інструментом державної підтримки та розвитку галузі. Зокрема, завдяки відшкодуванню ПДВ спостерігалось значне нарощування доходів, а відповідно і прибутку та рентабельності підприємств, відбувалося зменшення потреби у кредитних ресурсах та зменшення потреби у державній підтримці. Щодо галузі тваринництва, то відшкодування ПДВ було чи не єдиним способом збереження галузі, з одного боку завдяки відшкодуванню, а з іншого боку за рахунок здешевлення вартості кормів.

До 1 січня 2016 р. всі суми нарахованого ПДВ сільськогосподарські підприємства не сплачували до бюджету, а залишали у себе для розвитку власної діяльності. На 2016-й р. для них було введено в дію перехідні положення, згідно яких механізм сплати нарахованих сум зобов'язань по ПДВ наступний: операції з зерновими і технічними культурами – 85% до державного бюджету, 15 % на спецрахунок; операції з продукцією тваринництва – 20 % до державного бюджету, 80 % на спецрахунок; операції з іншими сільськогосподарськими товарами та послугами – 50 % до державного бюджету, 50 % на спецрахунок. З 1 січня 2017 р. сільськогосподарські підприємства-платники ПДВ перейшли на загальну систему нарахування і сплати даного податку, тобто всі суми зобов'язань будуть повністю сплачуватись до державного бюджету.

Згідно Податкового Кодексу України [3] спрощена система оподаткування для сільськогосподарських підприємств передбачає сплату єдиного податку за системою передбаченою для 4-ї групи платників цього податку. Платниками єдиного податку 4-ї групи можуть бути сільськогосподарські підприємства різних організаційно-правових форм, передбачених законами України, селянські та інші господарства, які займаються виробництвом (виращуванням), переробкою та збутом сільськогосподарської продукції, а також рибницькі, рибальські та риболовецькі господарства, які займаються розведенням, виращуванням та виловом риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах), у яких сума, одержана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки за попередній звітний (податковий) рік, перевищує 75 відсотків загальної суми доходу.

Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди.

Ставка єдиного податку для 4-ї групи з одного гектара сільськогосподарських угідь встановлюється у відсотках до їх нормативної грошової оцінки з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня податкового періоду. Коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель застосовувався кумулятивно залежно від дати проведення нормативної грошової оцінки земель.

Сільськогосподарські підприємства, для обрахування податкового зобов'язання з єдиного податку 4 групи на 2017 р. індексували нормативну грошову земельних ділянок, обраховану станом на 1 січня: за 2015 р. – на

одиницю, за 2016 р. – на 1,124 з урахуванням коефіцієнтів індексації за попередні роки починаючи з 1996 року.

Згідно з чинним законодавством, звітним податковим періодом для платників єдиного податку четвертої групи є календарний рік. Такі платники щороку самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня і подають декларацію на поточний рік не пізніше 20 лютого. Єдиний податок сплачується щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, в таких розмірах: за I та II квартали – по 10 %, за III квартал – 50 %, за IV квартал – 30 %. Така диференціація термінів сплати передбачена для того, щоб забезпечити хоч якусь рівномірність надходжень податкових платежів до бюджету країни. Проте за таких умов підприємства змушені передчасно, а отже, дешевше реалізовувати ранні зернові.

Слід зазначити, що податкове навантаження для сільськогосподарських товаровиробників за період дії сплати єдиного податку в 2018 р. збільшилося більш ніж у 2 рази порівняно із 2015 р. (табл. 1). У 2016 відносно 2015 р. зростання ставок для платників єдиного податку 4 групи склало від 77,78 до 81,48 % за відповідними категоріями сільськогосподарських угідь та ставками. У 2017 р. зростання ставок коливалось у діапазоні 17,0 %-18,7 % за відповідними сільгоспугіддями.

1. Ставки єдиного податку для сільськогосподарських товаровиробників

Види сільськогосподарських угідь	Розмір ставки		
	2015 р.	2016 р.	2017 р.
для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) -	0,45	0,81	0,95
для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях,	0,27	0,49	0,57
Для сільськогосподарських угідь, що перебувають на закритому ґрунті	3,0	5,4	6,33
для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах і на поліських територіях)	0,27	0,49	0,57
для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях,	0,09	0,16	0,19
для земель водного фонду	1,35	1,35	2,43

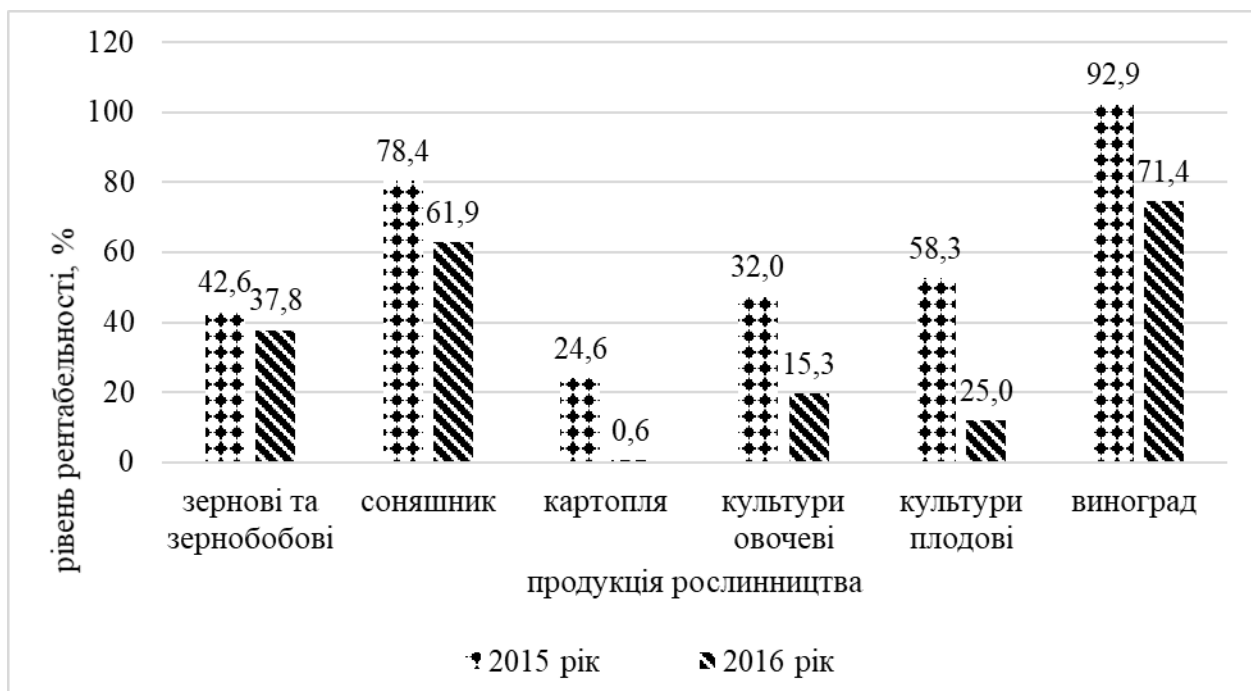
*Джерело: узагальнено автором на основі [3].

За даними таблиці є безперечний факт збільшення податкового навантаження, що в свою чергу, веде до зміни загальної суми витрат. Таким чином, господарства з низькою ефективністю виробництва практично втраять шанси на своє існування.

На розвиток аграрного сектору економіки найбільший вплив мали зміни таких податків як – ПДВ – скасування спеціального режиму оподаткування для сільгоспвиробників, зростання ставок єдиного податку IV групи. Виникнення додаткових витрат, пов'язаних із зростанням розмірів податкових зобов'язань, вже призвело до зменшення рентабельності сільськогосподарської діяльності.

За даними Державної служби статистики [1, с. 174], рівень рентабельності операційної діяльності сільськогосподарських підприємств у 2016 році значно знизився порівняно із попереднім 2015 роком і становив 24,9 %, що на 10,3 відсоткових пункти менше рівня 2015 р. (у 2015 р. рівень рентабельності операційної діяльності складав 43 %).

Рівень рентабельності виробництва у сільськогосподарських підприємствах зменшився по всіх основних видах продукції рослинництва (рисунок).

Рівень рентабельності основних видів продукції галузі рослинництва

* Джерело: систематизовано автором за даними [1, с. 178].

Значного зростання збитковості зазнала галузь тваринництва. Особливо це стосується вирощування великої рогатої худоби на м'ясо, збитковість виробництва – з – 16,9 % у 2015 р. до -23,2 %, а також овець і кіз на м'ясо – з -26,6 % до -31,5 % [1, с. 178].

Таким чином, зміни в законодавстві щодо часткового скасування спеціального режиму ПДВ у 2016 р. мають негативний вплив для всіх аграріїв, але у найгіршому становищі опиняться підприємства, що мають галузь тваринництва. Відносно аграрної галузі він слугував головним інструментом державної підтримки та розвитку галузі. Зокрема, завдяки відшкодуванню ПДВ спостерігалось значне нарощування доходів, а відповідно і прибутку та рентабельності підприємств, відбувалося зменшення потреби у кредитних ресурсах та зменшення потреби у державній підтримці. Щодо галузі тваринництва, то відшкодування ПДВ було чи не єдиним способом збереження галузі,

Держава вирішила надати сільгосптоваровиробникам бюджетні дотації на період з 1 січня 2017 р. до 1 січня 2022 р., щоб хоч якось підтримати їх у зв'язку з відміною спеціального режиму з ПДВ. Кошти для цього були передбачені в Держбюджеті на 2017 рік. Так, видатки за програмами розвитку підприємств АПК у проекті бюджету 2017 р. складатимуть 3,7 млрд грн, з яких із загального фонду 2,2 млрд грн, із спеціального фонду – 1,5 млрд грн [4]. Підтримка розвитку підприємств АПК передбачається у наступних напрямках:

- здешевлення кредитів (300 млн грн);
- підтримка заходів в агропромисловому комплексі (55 млн грн);
- підтримка закладання молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними (75 млн грн);
- надання кредитів фермерським господарствам (25 млн грн);
- підтримка тваринництва (210 млн грн);
- фінансова підтримка сільгоспвиробників (1,5 млн грн) [4].

Визначення найбільших ефективних форм і методів податкового регулювання аграрного виробництва з урахуванням його особливостей потребує дослідження зарубіжного досвіду оподаткування аграрного сектора з позиції його адаптації до українських умов господарювання в галузі АПК.

На думку Білої Л.М.: «Досвід країн ЄС у формуванні податкової системи може сприяти внесенню необхідних коректив і доповнень у систему вітчизняного податного законодавства, водночас і позитивні

надбання української податкової системи не можна ігнорувати в процесі вдосконалення системи оподаткування в Україні» [5, с. 656].

Досліджуючи міжнародну практику в цьому питанні слід відзначити, що сільське господарство і за кордоном платить внески по ПДВ повністю до бюджету, але воно у свою чергу має пільгову (знижену) ставку оподаткування ПДВ. У відповідності до «Директиви Ради 2006/112/ЄС про спільну систему податку на додану вартість» для запобігання виникненню структурної нерівноваженості у Співтоваристві та викривленню конкуренції в деяких царинах діяльності, внаслідок застосування Державами-членами різних стандартних ставок ПДВ, встановлюється мінімальна стандартна ставка в розмірі 15 % з можливістю перегляду [6].

Держави-члени ЄС можуть застосовувати одну або дві знижених ставки. Знижені ставки встановлюються, як відсоткова ставка бази оподаткування, котра не може бути нижчою 5 %, однак для ряду країн встановлені винятки, що застосовуються до окремих товарів, робіт і послуг. Країнами, що використовують знижені ставки при оподаткуванні ПДВ сільськогосподарської діяльності та її продукції, є Польща (передбачено дві пільгових ставки 5 % і 8 % в залежності від виду продукції чи послуг), Угорщина (18 % – на молоко і молокопродукцію, кукурудзу, борошно, 5 % – свине м'ясо, а з 2017 р. до цього списку ще будуть додані пташине м'ясо, яйця і молоко, що, на думку влади, призведе до росту споживання та зменшення тіньового сектору економіки Угорщини), Румунія (9 % на продовольчі товари) тощо. Пільги для сільського господарства в оподаткуванні ПДВ передбачили і країни-сусіди не члени ЄС. Знижена ставка (10 %) застосовується в Білорусі при реалізації продукції рослинництва і тваринництва. У Росії за аналогічною ставкою оподатковуються продовольчі товари [7].

Спільною рисою оподаткування сільськогосподарських товаровиробників в більшості країн є надання аграрному сектору й сільськогосподарським товаровиробникам податкових пільг, особливих режимів оподаткування, що зумовлено насамперед специфічними особливостями виробництва (табл. 2).

Аналіз світового досвіду деяких країн світу показує впровадження диференційованого підходу до оподаткування сільськогосподарських товаровиробників. Тулуш Л. і Малініна Н. серед критеріїв диференціації «оподаткування доходів від сільськогосподарської діяльності виділяють: за обсягами валового доходу (обороту, виручки, прибутку); відповідно до правового статусу; за джерелами отриманого доходу; за територіальним розміщенням; за площею сільськогосподарських угідь (посівною площею); за кількістю працюючих; за обсягами реалізації сільськогосподарської

продукції власного виробництва (при встановленні критерію переходу на спеціальну (спрощену) систему оподаткування)» [9].

2. Основні види податкових платежів, сплачуваних сільськогосподарськими товаровиробниками у деяких Європейських країнах та в Україні

Країни	Види податкових платежів
Великобританія	Податок на доходи фізичних осіб (ставка до 50 %) Корпоративний податок (ставка 30 % - для компаній, дохід яких більше 1,5 млн фунтів; для компаній з меншим доходом – 19 %) Податок на майно (не підлягають оподаткуванню землі сільськогосподарського призначення) ПДВ (стандартна ставка – 23 %; залежно від роду товарів і послуг – 8%, 5 % і 0 %) Соціальні виплати (ставка: 11 % від заробітної плати плюс 12,8 % за кожного найманого працівника)
Німеччина	Податок на доходи фізичних осіб (ставка від 14 % до 47,5 % за прогресивною ставкою) Корпоративний податок (від 15% до 30,2%) Земельний податок (ставка: 1,2 % від кадастрової вартості) ПДВ (стандартна ставка – 19 %; знижена – 7 %) Соціальні виплати (ставки: пенсійний фонд – 9,3 %, до фонду страхування від захворювань – 6,9%, фонд зайнятості – 3,25 %)
Польща	Податок на доходи фізичних осіб (за прогресивною ставкою від 18% до 32%) Корпоративний податок (ставка – 19 %) Податок на майно (ставка 1-2%) ПДВ (стандартна ставка – 23 %; залежно від роду товарів і послуг – 8,0 %; 5,0 %; 0 %) Соціальні виплати (пенсійний фонд по інвалідності – застраховані особи (1,5%), роботодавці (4,5%).
Україна	Податок на доходи фізичних осіб (основна ставка: 18%) Податок на прибуток (основна ставка 18 %) Єдиний податок (платники 4-ї групи) (основні ставки: для ріллі, сіножатей і пасовищ – 0,95 %; для багаторічних насаджень – 0,57 %) ПДВ (основна ставка – 20 %) Соціальні виплати (ставка: 22%,)

*Джерело: Узагальнено та доповнено автором на основі [8, с. 58].

Для стимулювання розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні, особливо для представників малого аграрного бізнесу доцільно запровадити європейську практику справляння ПДВ, що посилить їх

конкурентні позиції по відношенню до сільгосппідприємств, які користуються перевагами платників ПДВ.

У нинішніх умовах система оподаткування сільгосппідприємств потребує реформування з метою вирівнювання конкурентного середовища, усунення диспропорцій в структурі аграрного сектору економіки на користь малого та середнього соціально-орієнтованого аграрного бізнесу, підвищення конкурентоспроможності малих форм господарювання на селі, що позитивно позначиться на рівні сільської зайнятості та ресурсній базі бюджетів сільських громад. Доцільним є запровадження диференційованого підходу до оподаткування окремих категорій сільгосптоваровиробників та узгодження податкових преференцій із державними пріоритетами розвитку галузі.

Висновки. Специфіка функціонування суб'єктів підприємницької діяльності аграрної галузі вимагає відповідного відображення у податковому законодавстві особливостей оподаткування сільськогосподарських виробників. Нововведення в системі оподаткування, а саме скасування спеціального режиму оподаткування ПДВ, який діяв до 1 січня 2017 р., матиме негативні наслідки як для виробників для аграрного сектору економіки не сприяють розвитку цього виду господарювання і, особливо, в галузі тваринництва, що може призвести її до збитковості. Потрібно застосовувати інструменти державного регулювання аграрного сектора, які б сприяли активізації і розвитку аграрного бізнесу.

З метою забезпечення стабільного розвитку товаровиробників аграрної галузі у сфері податкової політики на перспективу доцільним є:

1) зберегти спеціальний режим оподаткування для сільськогосподарських підприємств з деякими змінами, а саме враховувати рентабельність діяльності при встановленні ставок податку;

2) розробка нового інструментарію системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників різних форм господарювання застосовуючи досвід країн ЄС, при цьому доцільно впровадити окремі податкові пільги для аграріїв і закріпити їх на постійній основі у Податковому Кодексі. Основними з них можуть бути зниження ставок оподаткування, в першу чергу це стосується ПДВ.

Намічені заходи сприятимуть подальшому стимулюванню ефективної діяльності сільськогосподарських виробників та підвищенню їх конкурентних позицій як на внутрішньому так і на зовнішньому ринку.

Бібліографічний список: 1. Сільське господарство України за 2016 рік: Статистичний збірник [Електронний ресурс] //Державна служба

статистики України – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm. 2. Лупенко О.Ю., Тулуш Л.Д. Оподаткування сільського господарства в умовах трансформації спеціальних податкових режимів // О.Ю. Лупенко, Л.Д. Тулуш // Економіка АПК – 2016. – № 1 – С. 5-17. 3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI, [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. 4. Державна підтримка аграрного сектору у 2017 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.auu.org.ua/uk/publications/web/206/>. 5. Біла Л.М. Спільні і відмінні риси податкових систем країн Європейського Союзу та України. / Л.М. Біла // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 5. – С. 656–661. 6. Директиви Ради 2006/112/ЄС про спільну систему податку на додану вартість [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_928. 7. Сідоренко Р.В. Оподаткування діяльності сільськогосподарських підприємств: сучасний стан та перспективи розвитку / Р.В. Сідоренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bses.in.ua/journals/2016/12-2_2016/34.pdf. 8. Соколенко Л.Ф. Зарубіжний досвід оподаткування аграрного сектора економіки / Л.Ф. Соколенко // БІЗНЕСІНФОРМ – 2017. – №4 – С. 55-60. 9. Тулуш Л., Малініна Н. Особливості формування системи прямого оподаткування аграрного сектору в розвинутих країнах. /Л. Тулуш, Н. Малініна // Соціально-економічні проблеми і держава – 2012. – Вип. 1 (6). – С. 124–134.

Добруник Т.Ф. Налогообложение деятельности сельскохозяйственных предприятий: национальные реалии и международный опыт. В статье проанализированы изменения, произошедшие в системе налогообложения сельскохозяйственных предприятий Украины. Дана оценка современной системы налогообложения предприятий аграрного сектора в Украине и отдельных европейских странах. Определены проблемы в налогообложении производителей аграрной сферы и недостатки налоговых новаций в сельском хозяйстве. Проведено исследование влияния налоговой нагрузки на тенденции экономического развития аграрного сектора экономики. Предложены направления развития системы налогообложения аграрных товаропроизводителей с позиции адаптации мирового опыта к национальным условиям хозяйствования.

Ключевые слова: сельскохозяйственные предприятия, упрощенная система налогообложения, налог на добавленную стоимость, единый налог, налоговая нагрузка.

T.P. Dobrunik Taxation of agricultural enterprises: national realities and international experience. This document suggests the main development directions of the taxation system of agricultural producers from the point of adaptation of world experience to national economic conditions. The studies show that the goal of fiscal policy in the field of agrarian production under conditions of globalization is to create a favorable environment for the effective functioning of business entities and to ensure their competitive position in the market. Effective agribusiness management is possible only with the stability and predictability of tax legislation, which ensures the optimal tax burden, taking into account the international experience. The article analyzes the changes that took place in the taxation system of Ukrainian agricultural enterprises. According to the current legislation, the vast majority of agricultural producers are on a simplified tax system with the payment of the unified tax of the 4th group. During the period of the unified tax payment, the tax burden for agricultural producers in 2017 has increased in more than 2 times compared to year 2015. It was established that the growth of the tax burden due to the abolition of the special VAT regime and the growth of unified tax rates had a negative impact on the development of the agrarian sector of the national economy, in particular, on reducing the profitability of operating activities, namely the production of livestock products. The research showed that most European countries provide tax incentives to the agricultural sector, special tax regimes, and agricultural producers have a reduced VAT rate.

The article argues that in order to ensure the stable development of agricultural producers in the field of tax policy in the long term, it is expedient to develop a new tool for tax system of agricultural producers of different management forms using the experience of the EU countries, namely providing certain tax privileges. The main ones may be the reduction of tax rates, firstly it concerns VAT. The conclusion has been made on the necessity of introducing a differentiated approach to the taxation of certain categories of agricultural producers, taking into account their production activity specialization and harmonization of tax preferences with state priorities of the industry development.

Keywords: agricultural enterprises, simplified taxation system, value added tax, unified tax, tax burden.

Стаття надійшла до редакції: 11.09.2017 р.